

Ahmet Ziya
Ali Haydar

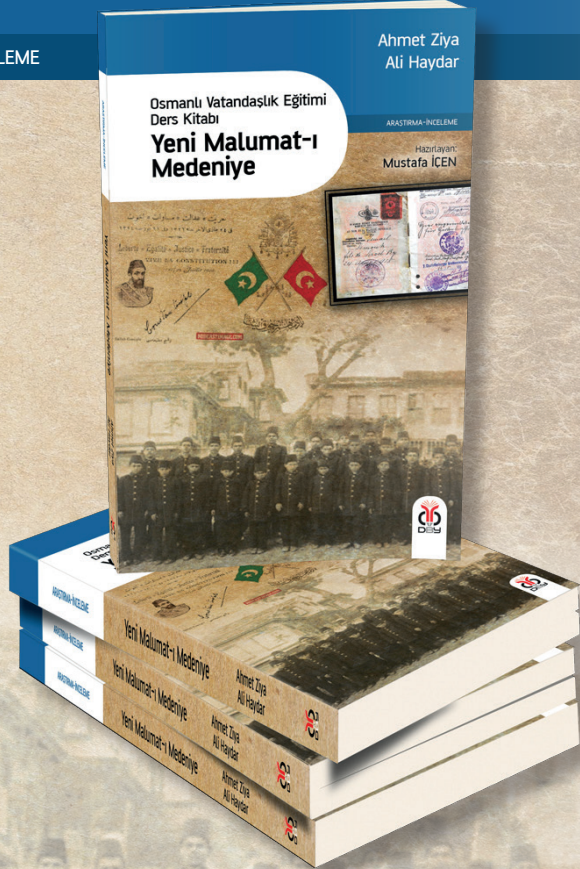
Osmanlı Vatandaşlık Eğitimi
Ders Kitabı

Yeni Malumat-ı Medeniye

ARAŞTIRMA-İNCELEME

Hazırlayan:
Mustafa İÇEN

Ahmet Ziya
Ali Haydar

Osmanlı Vatandaşlık Eğitimi
Ders Kitabı
**Yeni Malumat-ı
Medeniye**

ARAŞTIRMA-İNCELEME

Hazırlayan
MUSTAFA İÇEN

© DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI, 2017

DBY: 35

Araştırma-İnceleme: 12

ISBN: 978-605-4635-34-4

Sertifika No: 18188

Birinci Baskı:
İstanbul, 2017

Yazar:
Ahmet Ziya
Ali Haydar

Hazırlayan:
Mustafa İçen

Editör:
Fethi Kahya

Yayın Yönetmeni:
İrfan Güngörür

Mizanpaj:
DBY Ajans

Kapak Uygulama:
Emre Güngör

Baskı/Cilt:
Birlik Ozalit

Nispetiye Mah. Birlik Sok. No: 2 Zemin Kat
Nevin Arıcan Plaza - Levent Beşiktaş / İstanbul
Tel: +90 212 269 30 00 Sertifika No: 20179

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI / Library Cataloging-in-Publication Data (CIP)

Ahmet Ziya, Ali Haydar ; Osmanlı Vatandaşlık Eğitimi Ders Kitabı
Yeni Malumat-ı Medeniye ; Hazırlayan: Arş. Gör. Mustafa İÇEN
ISBN: 978-605-4635-34-4 ; 12,0 x 19,5 cm ; 147 s. ; Dizin var
1- Tarih 2- Osmanlı Tarihi 3- Vatandaşlık Eğitimi

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI
Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4
Cağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul
Tel. - Faks: +90 212 526 98 06
www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

AHMET ZİYA, Kasımpaşa Merkez Rüşdiyesi muallimlerindedir ve Mekteb-i Hukuk mezunlarındandır.

ALİ HAYDAR (GÜNVER), 1885'de İstanbul'da doğmuştur. Darülfünun Hukuk Mektebi mezunudur. Maârif Nezâreti İstatistik Kalemi Kâtipliği, Numune-i Terakkî Mektebi, İstanbul Leyli İdadisi Muavinliği, Kasımpaşa Numune-i Rüştiye Mektebi Müdürlüğü, Kadıköy Merkez Rüştiyesi Müdürlüğü ve Malumatı Medeniye Muavinliği, Bursa Sultânî Mektebi Müdürlüğü, Kütahya Sancağı, Edirne Vilâyeti, Bursa, İstanbul Maârif Müdürlükleri, Maârif Nezâreti Tedrisatı İptidaiye Dairesi 2. Şube Müdürlüğü, Maârif Nezâreti Tedrisatı Taliye Dairesi 2. Şube Müdürlüğü, İstanbul Sultânîsi Müdürlüğü, İstanbul Mıntıkası Maârif Eminliği Muavinliği, Başvekâlet Muamelât Umûm Müdürlüğü, Başvekâlet Müsteşar Muavinliği, TBMM VI. Dönem ve VII. Dönem Denizli Milletvekiliği yapmıştır. Üsküdar Karacaahmet mezarlığında metfundur.

MUSTAFA İÇEN (Arş. Gör.) 1988 yılında Simav'da doğdu. İlköğrenimini ve liseyi Kütahya'da tamamladı. 2009 yılında Celal Bayar Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi bölümünden mezun oldu. 2012 yılında Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilgiler Eğitimi alanında yüksek lisansını tamamladı. Halen Yıldız Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde Araştırma Görevlisi olarak çalışmakta ve 2013 yılında başladığı Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde vatandaşlık eğitimi üzerine doktora çalışmasını sürdürmektedir. Ayrıca Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi Uluslararası İlişkiler bölümünde de öğrenimini sürdürmektedir.

*Fikri hayatımda desteğini her daim hissettiğim
saygıdeğer büyüğüm ve hocam
Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr.
B. Caner Hacıoğlu'na...*

*Ülkesi İrlanda'ya beni davet eden,
Dublin City Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dekanı
ve İnsan Hakları ve Vatandaşlık Eğitimi Merkezi
Başkanı Prof. Dr. Fionnuala Waldron'a...*

ve

*Beşiktaş ve Kayseri'de kaybettiğimiz yiğitlerin
şahsında tüm şehitlerimize ithaf olunur.*

İçindekiler

Önsöz.....	9
Giriş.....	11
Osmanlı Vatandaşlık Eğitimi Ders Kitabı YENİ MALUMAT-I MEDENİYE	
Malumat-ı Medeniyenin Tanımı.....	21
Vezaif-i İnsaniye ve Medeniyenin Tanımı ve Taksimi.....	21
Aile ve Aile Ocağı.....	23
Çocukların Ebeveynine Karşı Vazifeleri.....	29
Ebeveyn ve Çocukların Hukuku.....	31
Çocukların Birbirlerine Karşı Vazifeleri.....	33
Ale'l Umum Aile ve Akraba ve Taallukata Karşı Vazifeler.....	35
Dostluk ve Komşuluk Vazifeleri.....	35
Efendilerin Hizmetçilere Karşı Vazifeleri.....	39
Hizmetçilerin Vazifeleri.....	41
Vezaif-i Vataniyenin Tanımı ve Taksimi.....	43
Vezaif-i Vataniye.....	43
Vatan Nedir?.....	45
Millet Nedir?.....	47
Devlet Nedir?.....	49

Yeni Malumat-ı Medeniye

İttihat ve İttifak.....	49
Teşebbüs.....	59
Azim.....	69
Vatanperverlik, Gayret-i Vatanîye.....	71
Teşvid-i Milliyet, Vatanını, Milliyetini, Lisanını Sevmek	
Vezaif-i Âliyesi.....	75
İtimad-ı Nefs.....	81
Milletin ve Efrad-ı Milletin Hukuk ve Vazifesi.....	83
İdare-i Mutlaka.....	85
İdare-i Meşruta.....	87
İdare-i Cumhuriye.....	91
Bizim İdaremiz İdare-i Meşrutadır.....	91
Milletin ve Efrad-ı Milletin Hukuku.....	93
Milletin ve Efrad-ı Milletin Vazifesi.....	95
Devletin Vazife ve Hukuku.....	105
Devletin Hukuku.....	105
Devletin Vezâif-i.....	107
Hürriyet, Müsavat, Adalet, Uhuvvet.....	109
Hürriyet.....	109
Müsavat.....	111
Adalet.....	115
Uhuvvet.....	117
Din Kardeşliği, Uhuvvet-i İslamiye'ye Dair.....	121
Fedakârlık.....	127
Sözlük.....	133
Kaynakça.....	143
Dizin.....	145

يکي معلومات مدنيه

معلومات مدنيه نك تعريفی

معلومات مدنيه . — انسانك عائلهسه ، هم جنسه ،
وطنه و حكومته قارشى يائمه مجبور اولدني وظيفه لاره بوناره
قارشى اولان حقلرني بيلدير .
بر انسانك بوتون وظائف مدنيهسى عمومك بر حقيدر ،
بر انسانك حقه عمومك وظيفه سيدر ، ديك اولوركه
بر انسانك وظائف مدنيهسى ديك لرنيك (حقوق مدنيه) نني
تشكيل ايدر .

بر انسان دينه ، وطنه و بوتون ملت و انسانلاره قارشى
اولان وظيفه سني يائمه يالكيز كنديسي دكل ، هر گسي
متضرر ايتش اولور .

چو چوقلر ! بودر سزده بزم ايچون يك لزومى اولان
وظيفه لردن و حقلردن بحث ايديله جك دركه جمعيت خالده
ياشاين بر انسان ايچون هر حالده بونلري بيلمك ازمدر .

وظائف انسانيه و مدنيه نك تعريف و تقسيمى

انسانك عائلهسه ، دينه وطنه و بوتون افراد ملت و هم

يکى معلومات مدنيه

معلومات مدنيه نك تعريفى

معلومات مدنيه . — انسانك عائله سنه ، هم جنسنه ، وطنه و حكومتنه قارشى يامغه مجبور اولدینی وظیفه لرله بونلره قارشى اولان حقلرینی بیلدیرر .
بر انسانك بوتون وظائف مدنيه سی عمومك بر حقیقدر ، بر انسانك حقیقه عمومك وظیفه سیدر ، دیمك اولوركه بر انسانك وظائف مدنيه سی دیگر لرینك (حقوق مدنيه) سنی تشکیل ایدر .

بر انسان دینه ، وطنه و بوتون ملتته وانسانلره قارشى اولان وظیفه سنی یاهمازسه یالکیز کندیسنی دکل ، هر کسی متضرر ایتمش اولور .

چوجوقلر ! بو درس مزده بزم ایچون پک لزوملی اولان وظیفه لر دن و حقلردن بحث ایدیله جک دركه جمعیت حالسیده یاشایان برانسان ایچون هر حالده بونلری بیلمک انزدرر .

وظائف انسانیه و مدنيه نك تعريف و تقسیمى

انسانك عائله سنه ، دینه وطنه و بوتون افراد ملتته وهم

Malumat-ı Medeniyenin Tarifi

Malumat-ı Medeniye: İnsanın ailesine, hem cinsine, vatanına ve hükümetine karşı yapmaya mecbur olduğu vazifelerle bunlara karşı olan haklarını bildirir.

Bir insanın bütün vezaif-i medeniyesi umumun bir hakkıdır, bir insanın hakkı da umumun vazifesidir, demek olur ki bir insanın vezaif-i medeniyesi diğerlerinin (**hukuk-i medeniye**) sini teşkil eder.

Bir insan dinine, vatanına ve bütün milletine ve insanlara karşı olan vazifesini yapmazsa yalnız kendisini değil, herkesi mutazarrır etmiş olur.

Çocuklar! Bu dersimizde bizim için pek lüzumlu olan vazifelerden ve haklardan bahsedilecektir ki cemiyet halinde yaşayan bir insan için her halde bunları bilmek elzemdir.

Vezaif-i İnsaniye ve Medeniyenin Tarif ve Taksimi

İnsanın ailesine, dinine, vatanına ve bütün efrad-ı milletine ve hem-

Sözlük

Âdet: Usul, görenek, alışılmış davranış. Huy, tabiat. Toplumda nesiller boyunca uyulan ve kamuoyunda (umumî efkârda) saygı ve müeyyideye sahip hareket kaideleri (Sosyoloji).

Ahali: (Ehl. C.) Halk, umum, nâs. Bir memleketin yerlileri, bir memlekette oturanlar, yaşayanlar.

Ahval: Haller. Vaziyetler. Oluşlar.

A'lâ-yı İlliyyîn: Cennette en yüksek derece. Cenâb-ı Hakkın indinde en iyilerin ve kâmillerin derecesi.

Ale-l-ekser: Ekseriya, çok vakit.

Ale-l-husus: Hususiyle, hepsinden önce olarak. Bâhusus.

Âli-cenab: İyilik sahibi, yüksek ahlâklı. Cömerd. Büyük zat.

Anâsır: (Unsur. Ç.) Unsurlar. Bir şeyin meydana gelmesine sebep olan temel esaslar. Elementler.

Asayiş: Emniyet, güvenlik, korku ve endişeden uzak hâl. Kanun, nizam hâkimiyeti.

Asuman: Gökyüzü. Semâ. Felek.

Kaynakça

Ankara Barosu Dergisi 2011/3.

Aybay, Rona, *Vatandaşlık Hukuku*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2008.

Boineau, Jacques, “Fransa’da Devrim Döneminde Yurttaşlar ve Yurttaşlık”, *Dersimiz: Yurttaşlık*, Haz. Turhan Ilgaz, Çev. Yeşim Küey, Kesit Yayıncılık, İstanbul, 1998.

Çocuk Dünyası, Sayı 72, 24 Temmuz 1330/6 Ağustos 1914.

Faik Sabri “Çocuklara Mahsus Coğrafya Hikâyeleri-Mekatib-i İbtidaiye”, Kitaphane-i İslam ve Askeri, 1912 Köprülü, M. Fuad, *Osmanlı İmparatorluğunun Kuruluşu*, Ötüken Yayınları, İstanbul, 1981.

Sabri Cemil, *Ameli Fenn-i Tedris*, Kosova Matbaası, 1326 (1910).

Toprak, Zafer, “80. Yıldönümünde ‘Hürriyetin İlanı’ (1908) ve Rehber-i İttihad”, *Toplum ve Bilim*, Sayı 42, 1988.

Turan, Şerafettin, *Türk Kültür Tarihi*, Bilgi Yayınları, Ankara, 1990.

Üstel, Füsün, *Makbul Vatandaşın Peşinde*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2008.

Dizin

A

Afrika 97

Ahlak 17, 18, 37, 101

Aile 23, 25, 29, 33, 35, 39,
41, 43, 53

Alman 17, 67, 95

Amerikalı 17

Antik Yunan 11

Arap 47, 79

Arnavut 47, 79

Askerlik 14, 53, 55

Avrupa 13, 77

B

Basra Körfezi 97

Bayrak 47

Belediye 93

Besarabya 97

Bulgar 47, 81

Ç

Çerkes 47, 77, 79

Çocuk 16, 29, 33, 63, 139

D

Din 13, 15, 27, 53, 57, 117,
119, 121, 125, 127, 129,
135, 140

E

Ebeveyn 27, 29, 31, 33

Ecnebi 69, 134

Edeb 45

Ermeni 47, 81

Eski Roma 11

F

Farabi 77

Fedakârlık 75, 127

Fransız 11

Fransız Devrimi 11

G

Gayr-i müslim 57
Gazi 71, 79, 91

H

Hâkimiyet-i milliye 91, 95
Hamiyet 135
Hıristiyan 53
Horasan 77
Hukuk 21, 83, 93
Hürriyet 16, 109, 111, 121

İ

İbn-i Sina 77
İlim 95, 97, 99, 101, 103,
137, 140
İngiliz 67, 69, 95, 97
İran 97
İslam 13, 14, 53, 65, 142
İstikbal 69, 131

J

Japon 67, 97

K

Kanun 14, 15, 25, 29, 33,
47, 49, 55, 81, 91, 93, 95,
109, 111, 115, 117, 134,
136
Kanun-i Esasi 117
Kaya Alp 77
Kayı 13
Kıpçak 77

Kırgız 77

Kur'an-ı Kerim 27, 29, 59,
89, 109, 121
Kürt 79

L

Laz 47, 79

M

Macar 77
Macaristan 17, 97
Mahkeme 107, 111, 140
Meclis-i ayan 49
Meclis-i mebusan 49, 93,
105
Meclis-i umumi 49, 93
Medeniyet 31, 137
Mehmet Reşat Han 91
Mekteb-i Rüşdi 18
Meşrutiyet 15, 16, 18, 61,
63, 91
Meşveret 29, 69, 89, 121,
137
Millet 9, 27, 47, 51, 59, 61,
63, 65, 79, 81, 85, 87, 91,
93, 95, 97, 107, 109, 115,
127, 129, 131
Moğol 77
Musevi 53, 113
Müsavat 17, 109, 111, 121,
138

N

Nogay 77

O

Oğuz 13
Osman Gazi 79, 91
Osmanlı 9, 12, 13, 14, 15,
16, 17, 18, 19, 47, 53, 71,
77, 79, 85, 95, 101, 129,
131
Osmanlılık 12, 17, 73, 75,
79, 91, 129

R

Romanya 97
Rum 47, 81

S

Sanat 27, 33, 55, 63, 95
Sudan 97
Süleyman Şah 77

Ş

Şehit 55, 71

T

Tabiiyet-i Osmaniye Ka-
nunnamesi 14
Tahkim 16, 99
Tatar 77
Terbiye 27, 33, 45, 61, 99,
138, 141

Teşebbüs 59, 65, 69, 71
Tunguz 77
Türk 13, 14, 47, 77, 79

U

Uhuvet 17, 109, 117, 121,
125
Uluğ Bey 77

V

Vali 111, 113
Vatan 27, 43, 45, 47, 53,
55, 61, 69, 73, 75, 89, 101,
127, 129
Vatandaş 11, 12, 15, 17, 81
Vatandaşlık 9, 11, 12, 14,
15, 16, 17, 19, 111
Vatanperver 75, 127
Vergi 14, 105, 107
Viyanalı 71, 97

Y

Yahudi 47, 81

Z

Ziraat 55, 63, 65, 95, 97,
107
Ziya Paşa 83

Osmanlı Vatandaşlık Eğitimi
Ders Kitabı

Yeni Malumat-ı Medeniye

19. ve 20. yüzyıl, Osmanlı Devletinde vatandaşlıkla ilgili yapısal ve hukuki reformların yapıldığı en önemli dönemdir. 1807 yılında Şer'i Hüccet (Şer'i Belge) ile başlayan bu süreç II. Meşrutiyet'e kadar devam etmiştir. 19. yüzyılda sırasıyla Sened-i İttifak, Tanzimat Fermanı, Islahat Fermanı ilan edilmiş ve Osmanlı Ceza Kanunnamesinin yeniden düzenlenmesi, Tabiiyet-i Osmaniye Kanunnamesinin çıkarılması ve Mecelle gibi vatandaşlık kavramını etkileyen ve boyutlandıran yapısal reformlar yapılmıştır. Cumhuriyet dönemi ise 1923-1950, 1950-1980 ve 1980 sonrası olarak değerlendirilmektedir. Osmanlı'dan bu yana "vatandaşlık" kavramı tartışılan bir konudur. Bu tarihi süreçlerin her açıdan bilinmesi ve gelecek perspektifinin oluşturulması bakımında mühimdir. Bu eser, Osmanlı'nın son yıllarındaki vatandaşlık eğitimini örneklendirici bir mahiyettedir. Hem içindeki bilgilerden faydalanmak hem de metnin orijinali de verildiği için Osmanlı Türkçesi konusunda kendisini geliştirmek isteyenlerin istifade edebileceği bir eserdir.

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI
Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4
Cağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul
Tel. - Faks: +90 212 526 98 06
www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

ISBN: 978-605-4635-34-4

9 786054 635344